

Nr 312.

Af herr **Olsson** i Kullenbergstorp, i anledning af Kungl. Maj:ts i propositionen nr 43 upptagna förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare.

Uti till innevarande års riksdag afgifven proposition (nr 43) har Kungl. Maj:t bland annat framlagt förslag till lag om kollektivaftal emellan arbetsgifvare och arbetare. Detta lagförslag skiljer sig från ett till förra årets riksdag afgifvet lagförslag i samma ämne därigenom, att det förra till sina grundläggande bestämmelser i hufvudsak ansluter sig till särskilda utskottets slutliga sammanjämningsförslag i ärendet. Det är därför tämligen säkert att samma skäl för och emot lagförslaget, som anfördes i fjol, komma äfven att upprepas i år, något som i viss mån bestyrkes af den debatt, som föregick propositionens remitterande till utskottet.

Det framhölls af flera talare vid debatten i fjol, att någon lag rörande kollektivaftal hvarken var nödig eller nyttig. Redan det faktum, att bortåt två tusen kollektivaftal lära finnas i vårt land samt dessa innefatta så stora grupper af arbetare och arbetsgifvare, synes stödja den mening, att laglig norm och grundval böra finnas för dessa aftal. Men ännu mera markeras behovet af lag i ämnet, då man på så många ställen sett, huru tredje man drages in i och hindras i sin näring, då kampen rasar mellan arbetsgifvare- och arbetareorganisationerna. Äfven samhället har otvifvelaktigt både rätt och plikt att tillse, att striderna på arbetsmarknaden hållas inom sådana gränser, att ej samhällets hela välfärd äfventyras, gifvetvis under iakttagande, att ingendera af parterna gynnas på den andres bekostnad.

Det må villigt erkännas, att vid jämförelse mellan det tillstånd, som skulle uppstå, om Kungl. Maj:ts förslag antoges, och det som f. n. råder, skulle nog i förra fallet åtskilliga strider på arbetsmarknaden undgås, hvilka nu inträffa, men det utgör dock en stor stöttesten för många att, om än lagförslaget antages, de stora striderna kunna uppstå nära nog lika lätt som hit-

tills. En sådan åsikt kom äfven till synes i den af herr Jönsson i Refvinge vid förra riksdagen afgifna motionen (nr 278). Det förbisågs dock i denna motion att, äfven om dess hemställan antagits, kunde striderna fortgå ändå nära nog permanent allt eftersom enskilda kollektivaftal utlupit, utan att egentligen något vunnits i motsatt riktning. För öfrigt, uppstår arbetsnedläggelse i ett yrke, så med få undantag lär det ej dröja länge innan flera eller färre yrken, som med det förra stå i mera eller mindre sammanhang, blifva indirekt så berörda att äfven de nödsakas att upphöra med sin verksamhet. — Vidare är ju regel, att vid arbetsnedläggelse hvardera sidans hufvudorganisationer med penningbidrag understödja dem, som äro indragna i konflikten. Då såväl strejker som lockouter, ännu åtminstone, i grund och botten äro ekonomiska krig, är det blott en fiktion att endast anse dem som kämpande, hvilka direkt beröras af striden, då i verkligheten alla som ekonomiskt deltaga i striden äro de kämpande parterna. Vid ett sådant förhållande lära ej de förslag, som innefattas i nämnda motion, kunna uppbära den inre meningen i densamma, något som äfven bekräftas af att den ej kunde vinna någon framgång.

Det synes mig dock, som om lagstiftaren ej i första hugget skulle släppa den tanken, att så mycket som möjligt begränsa de *stora* konflikterna; de smärre skiljaktigheter, som kunna uppstå om aftals tolkning etc. kunna nog lösas genom medling eller i värsta fall — skiljedom. Jag har mången gång vid samtal med såväl arbetare som arbetsgifvare hört dem bittert beklaga sig öfver osäkerheten på arbetsmarknaden. Så långt äro de eniga, men skillnaden är den, att arbetarna ansett lockouterna och arbetsgifvarna däremot strejkerna vara skulden till missförhållandet. För den utomstående är det nog i de flesta fall omöjligt att afgöra, hvar största skulden ligger; kanske mången gång finnes sådan å bäge sidor. Att missförhållandet finnes är däremot odisputabelt. Det gäller därför att få arbetsfreden ej blott teoretiskt, utan äfven i verkligheten så mycket som möjligt tryggad under den tid kollektivaftalet afser samt om möjligt äfven därefter. Ett sätt, hvarpå detta skulle tänkbarast bäst kunna ske, är, enligt min mening, om i lagen stadgades att alla kollektivaftal skulle avslutas för bestämd i lagen angifven tidrymd. Jag väntar den invändning, att de resp. yrkena ej lämpligen kunna avsluta aftalen för samma tid, beroende på yrkenas beskaffenhet m. m. Denna invändning vore befogad, om det gällde arbetsaftal. Men avslutandet af kollektivaftal för viss tid hindrar ju ej, att under denna tid arbetare sluta sin anställning eller arbetsgifvare antaga eller afskeda arbetare. Afslutande af ett kollektivaftal skaffar i och för sig hvarken arbetsgifvaren någon arbetare eller arbetaren något arbete; detta få de särskilda aftalen göra. I verkligheten är ett kollektivaftal endast en norm eller schablon för de

särskilda arbetsaftalen. Att i lag stadgade tidsperioder för kollektivaftal skulle på något sätt hindra arbetsgifvare eller arbetare i de resp. yrkena från att anpassa sig efter yrkenas och arbetarnas behof, är däremot helt utslutet. Det torde ej heller helt förbises, att om i lagen bestämdes tidsperioderna för kollektivaftalen, vore en stridspunkt vid aftalens ingående på förhand undanröjd. Ett utlöpande af alla kollektivaftal på en gång bör äfven verka så, att arbetare i mindre yrken kunna få sina rättmätiga anspråk på arbetslön tillgodosedda likaså väl som arbetare i större yrken, något som eljest nog icke alltid är fallet, emedan de ej kunna sätta så stor styrka bakom sitt kraf. De nyligen företagna lönerregleringarna vid posten och järnvägen m. fl. verk, hvilka skett på något skilda tider, visa många ojämnheter, hvaröfver man nu synnerligen beklagar sig från statstjänarnas sida. Detta visar, att ojämnheterna nog blifva störst, då aftalen ske hvar och ett för sig vid olika tidpunkter. Utlöpte aftalen på en gång, skulle gifvetvis också i lagen intagas den bestämmelsen, att under den tid kollektivaftalet är gällande må ej, ändå i aftalet annorlunda bestämts, arbetsinställelse, blockad, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd af arbetsgifvare eller arbetare vidtagas. Endast under de förutsättningar, som förut framhållits, kan en sådan bestämmelse blifva fullt effektiv, hvilket nog ej med hittills framkomna förslag är fallet.

Vid bestämmande i lagen af den tidrymd, för hvilken kollektivaftalen skulle avslutas, bör man gifvetvis ej göra den så lång, att förhållandena allt för mycket ändra sig under densamma, ej heller så kort, att man ständigt skulle revidera aftalen. Med hänsyn till den tid, som i allmänhet har brukats för aftalen, vore nog tre år den mest lämpliga och synes mig böra kunna godtagas från båda sidor. Då treårsperioden fastsloges i lagen, vore äfven ett nytt tvistefrö ur världen. Under förutsättning att lagen trädde i kraft den 1 januari 1912, skulle första perioden för kollektivaftalen räkna från denna dag till och med den 31 december 1914, andra perioden omfatta tiden från 1 januari 1915 till och med den 31 december 1917 o. s. v.

Det är möjligt att såväl åtskilliga arbetsgifvare som arbetare anse ofvan angifna tidpunkt för kollektivaftalens utlöpande ej öfverensstämma med deras önsknings. Jag tillmäter ej en viss tidpunkt någon synnerlig betydelse, då underhandling om aftal väl kan ske lika väl den ena tiden på året som den andra, och man kan hafva skäl till förmodan att, när tidpunkten för aftalens utlöpande vållat strider, den underförstådda meningen varit den, att man på förhand velat hafva tiden för utlöpandet lämpad för nya strider efter aftalets utgång. För öfrigt synes för den utomstående, som tiden för aftalets utlöpande bestämts af den; som vid aftalets ingående varit den starkaste parten, hvadan jämvikten väl ej rubbas, om lagen bestämmer i

detta fall. Man har hört mången gång beklagande, synnerligast i säsongyrkena, att konflikterna borttagit arbetsförtjänsten och äfven möjlighet till arbete under bästa arbetstiden för året, något som väl hvarken varit till arbetares eller arbetsgifvares fördel.

Kollektivaftal böra kunna med gällande kraft för en tidsperiod, bestämd i lagen, avslutas under året närmast före tidsperiodens början. Aftal böra äfven kunna avslutas under en tidsperiod för att gälla till densammas slut.

Beträffande öfvergångsstadganden anser jag, att lagen bör göras retroaktiv, så att kollektivaftal, avslutade innan den 1 januari 1912 och sträckande sig längre än till den 31 december 1914, böra sluta med nämnda dag. De aftal, som utlöpa innan den 31 december 1914, böra kunna antingen prolongeras eller nya avslutas med utlöpande samma dag.

Att en lag om kollektivaftal, affattad i hufvudsak som ofvan angifvits, skulle minska arbetskonflikterna och vara till gagn för samhället, tror jag knappt att någon bestrider. Skulle en sådan lag vara till gagn för enbart arbetsgifvare och arbetare i de yrken, där kollektivaftal nu brukas? Jag anser, att denna fråga kan besvaras med ja. Dessa oupphörliga strider och ännu mer den stående krigsberedskapen i resp. organisationer kosta otvifvelaktigt oerhördt mycket penningar. Hvarifrån tagas dessa penningar? Från värdet af arbetsprodukterna. Antingen skola dessa produkter blifva mycket dyra, hvilket man tycker sig märka, då talet är om höga priser på många saker i vårt land, eller också, om arbetsprodukten ej kan fördyras till följd af import af likadana varor eller af annan orsak, då måste inkomsten af det nedlagda arbetet på varan blifva förminskad. Att detta skulle i längden kunna leda till vare sig arbetsgifvares eller arbetares fördel, är helt enkelt orimligt.

De förändringar jag anser böra vidtagas i förslaget till lag om kollektivaftal äro följande:

1. I lagen intages, att kollektivaftal skola avslutas för treårsperioder. Under förutsättning att lagen träder i kraft den 1 januari 1912, skall första perioden räknas från denna dag till och med den 31 december 1914, andra perioden från den 1 januari 1915 till och med den 31 december 1917 o. s. v.

2. Kollektivaftal kunna, med gällande kraft för en tidsperiod, bestämd i lagen, avslutas under året närmast före tidsperiodens början. Kollektivaftal kunna äfven avslutas under en tidsperiod att gälla till densammas slut.

3. Öfvergångsstadgande intages i lagen, hvori bestämmes, att den verkar retroaktivt i så måtto, att kollektivaftal, gällande den 1 jan. 1912 och med utlöpningsstid efter den 31 dec. 1914, endast gälla till och med denna dag.

De kollektivaftal, som utlöpa innan den 31 dec. 1914, kunna antingen prolougeras eller nya afslutas med utlöpande samma dag.

4. I lagen intages den bestämmelsen, att under den tid kollektivaf-talet är gällande må ej, ändå att annorlunda i aftalet bestämts, arbetsinstäl-lelse, lockout, bojkott eller annan därmed jämförlig åtgärd af arbetsgifvare eller arbetare vidtagas.

Det synes som om förändringar skulle behöfva vidtagas i förslaget till lag om kollektivaftal uti §§ 6, 7 och 8 samt i öfvergångsstadganden. Möj-ligen behöfva äfven andra §§ jämkas.

Om mina här ofvan uttalade åsikter vinna beaktande, bedes utskottet vidtaga de förändringar och jämkningar i lagförslaget, som erfordras.

På grund af anförda får jag härmed värdsamt hemställa,

att Riksdagen måtte för sin del antaga det i Kungl. Maj:ts proposition nr 43 intagna förslag till lag om kollektivaftal mellan arbetsgifvare och arbetare, med de förändringar, som i denna motion närmare angifvits.

Stockholm den 25 februari 1911.

Olof Olsson
i Kullenbergstorp.